

Muhakemat, Birinci Makale, On Birinci Mukaddime'de geçen "üç kazıye" hakkında bilgi verir misiniz?

"Meselâ, hadiste denilmiş: **,kıyamet ve Ben' ,Yani أَنَا وَالسَّاعَةُ كَهَاتَيْنِ** bu iki parmak gibiyiz.' Mabeynimizde tavassut edecek peygamber yoktur. Veya hadisin muradı ne ise haktır."

"Şimdi bu hadis **üç kazıyeyi** mutazammındır:

"Birincisi: 'Bu kelâm peygamberin kelâmıdır.' Bu kazıye ise, tevatürün -eğer olsa-neticesidir."(1)

Burada mevzubahis olan şey; hadisin senedir. Yani bu sözü gerçekten Peygamber Efendimiz (asm) söylemiş midir, endişesinin giderilmesidir ki, bu endişeyi İmam Buhari ve Müslim gibi hadis uzmanları gidermiştir. Hadis uzmanlarınca kabul edilen bir hadisi inkar etmek, sapkınlık ve yalancılıktan başka bir şey değildir. Maalesef günümüzde birçok kötü niyetli ulema-i su' kapsamında olan alimler buna teşebbüs ediyorlar.

"İkincisi: 'Kelâmın mânâ-yı muradı hak ve sadıktır.' Bu kazıye ise, mucizelerden tevellüd eden burhanın neticesidir."

Peygamber Efendimiz (asm)'den rivayet olunduğu kati olan bir hadis hakkında, **"Acaba Peygamber Efendimiz (asm) bu hadiste hak mı batıl mı konuşmuş?"** diye lakırdı yapmak küfürdür. Zira, Allah, açık ve net bir şekilde, Peygamber Efendimiz (asm)'in hak konuşacağını şu ayetlerinde ilan etmiştir.

وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ ۚ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ ۚ

"O kendi arzularına göre de konuşmamaktadır. O, kendisine indirilmiş vahiyden başka bir şey değildir." (Necm, 53/3, 4)

Bu ayetler ortada iken, bizim **"acaba"** diye endişede bulunmamız; iman ve teslimiyet ile bağdaşmaz.

Bu ikisinde ittifak etmek gerektir. Fakat birincisini inkâr eden, mükâbir, kâzip olur.

İkincisini inkâr eden adam dalâlete gider, zulmete düşer.

Nitekim Üstad Hazretleri bu cümlede, bu iki durumun hükümlerini ifade ediyor. Her iki hükümde de ittifak edilmesi gerektiğini söylüyor. Yok ittifak edilmeyip inkar edilirse, **birinci hükme göre**, yani sahih hadis inkar olunursa kişi yalancı ve kibir ehlinde olur ki sonu azap ve ateştir. **İkinci hükme göre**; "Peygamber acaba hak mı konuştu?" diye şüphe ve endişeye düşmek ki; bunun hükmü küfür ve dalalettir.

"Üçüncü kaziyeye: 'Bu kelâmda murat budur. Ve bu sadeftte olan cevher budur; ben gösteriyorum.' Bu kaziyeye ise, teşehhî ile değil, içtihadın neticesidir. Zaten müçtehid olan başka müçtehidin taklidine mükellef değildir."

Üçüncü cümlede ise; **"Hadiste acaba Allah Resulü (asm) neyi murat etmiştir?"** diye, Peygamber Efendimiz (asm)'in hadisteki kasıt ve muradını anlamaya çalışmak ve aramaktır ki; **bu caiz ve makbuldür**. Bunu da en güzel ifa edenler, ilimde rasih ve derin olan alimlerdir. Müçtehitlerin içtihatları ve usulüne uygun yorumları, hep bu önermenin bir mahsulüdür. Tarihteki yüz binlerle ifade edilen tefsir ve şeriat kitapları bunun en somut örnekleridir.

"Bu üçüncü kaziyede ihtilâfat feveran ederler. Kal u kîl buna şahittir. Bunu inkâr eden adam, eğer içtihadla olsa, ne mükâbirdir ve ne küfre gider. Zira âmm, bir hâssın intifasıyla müntefi değildir. Binaenaleyh, her eve kendi kapısıyla gitmek lâzımdır. Zira her evin bir kapısı var. Ve her kilidin bir anahtarı vardır."(2)

Bu üçüncü önermeye göre bir müçtehit, başka bir müçtehidin içtihat ve yorumunu inkar edip kabul etmese, ne kibirli olur ne de küfre düşer. Bilakis başka bir içtihat yaptığı için sevap kazanır. İmam Azam ve İmam Şafi (ra)'ın mezheplerinin ihtilafı bu noktadan ileri geliyor.

Dipnotlar:

(1) bk. [Muhakemat, Birinci Makale \(Unsuru'l-Hakikat\), On Birinci Mukaddeme.](#)

(2) bk. [age.](#)

İlgili ders videosu için tıklayınız:

[Prof. Dr. Şadi Eren, Muhakemat Dersleri \(13.Bölüm\)](#)